

Interessegruppe for
pensjonister og uføre i
utlandet

Arbeids – og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

Att.:Avd.dir. Sara Bruvoll

IPU Utland v/Chris Bauer
Apartado 1073
ES-03170 Ciudad Quesada, Alicante
España

Tlf. +34 650 264 319
Epost: cb@smartpacket.com

Deres ref.

Vår ref.

Dato

2014-03-
03_ipu_tilsvaer_hoeringsnotat.doc

3. mars 2014

IPU Utland (tidligere ULPU) er en uavhengig, politisk nøytral interessegruppe på Facebook for pensjonister og uføre som bor i eller planlegger å flytte til utlandet. Gruppen er global og har som formål å informere medlemmer, utveksle erfaringer, diskutere problemstillinger og opprette arbeidsgrupper i konkrete saker.

TILSVAR PÅ HØRINGSNOTAT

1. Innledning

Det vises til høringsnotat vedrørende forslag til enkelte tilpasninger i deler av folketrygdens regelverk som følge av innføring av ny uføretrygd. Høringsnotatet er sendt til en rekke instanser med høringsfrist satt til **03.03.2014**. Ingen organisasjoner som representerer uførepensjonister bosatt i utlandet er med på denne høringslisten, og på vegne av medlemmene i IPU Utland finner jeg det derfor nødvendig å kommentere noen forslag i notatet.

Høringsfristen er alt for kort til å avgi et fullverdig tilsvaer i en såvidt komplisert sak. IPU Utland ser det derfor nødvendig å begrense kommentarene til et mindre utvalg av forslagene samt de forslag som omhandler uføretrygd for de som bor eller planlegger å bo i utlandet. I herværende tilsvaer vil vi også tillate oss å komme med egne forslag som er av stor betydning for mange uførepensjonister i utlandet.

Innledningsvis vil vi presentere en kort historie fra virkeligheten som skisserer hvilke problemer mange alders- og uførepensjonister i dag opplever som følge av innføring av kildeskatten i 2010, reviderte skatteavtaler tilpasset kildeskatten, dobbeltbeskatning og regide dokumentasjonskrav mange pensjonister ikke makter å håndtere. Dette har dessverre ført til mange tragiske utfall slik som i denne historien fra Sverige:

22. desember 2013 døde nok en norsk pensjonist som ikke orket dette helvetet lenger. Han bare la seg ned, orket hverken å ta til seg vått eller tørt. Snakket med enken hans i dag; hun var helt knust. De hadde måttet flytte fra huset sitt sommeren 2013. Hadde bodd i bilen i flere uker. Hun ringte kronofogden etter at mannen døde. Kronofogden hadde svart henne, sitat "Nå må du jo være glad, for nå slipper du å betale skatten", sitat slutt.

Så kan man spørre seg, hva har denne historien med innføring av uførereformen å gjøre – dette er jo et skattespørsmål? Jo, det er fordi den nye uførereformen i mange tilfeller kan gjøre det **enda** vanskeligere – om enn umulig – å tilfredstille skattekravene fra Norge og bostedslandet. Risikoen for at uførereformen fører til enda flere tilfeller av dobbeltbeskatning og tragiske selvmord er faretruende høy med mindre

myndighetene setter inn rette tiltak til å forhindre det. Og ansvaret for det ligger **både** hos Arbeids- og sosialdepartementet (heretter kalt ASD) og Finansdepartementet (heretter kalt FiD).

IPU Utland vil i kapittel 3.1 vise til et eksempel på hvor komplisert uføretrygden blir i forhold til skatteavtaler og hvilke **umulige** dokumentasjonskrav den enkelte uføretrygdede vil bli belastet med – med mindre det blir tilrettelagt adekvat dokumentasjon tilpasset skatteavtalene fra trygdeutbetalere og samordning mellom ASD og FiD ved innføring av den nye uføretrygden. IPU Utland vil her komme med forslag på hvordan dette kan løses.

Herværende tilsvar anses med dette å være rettidig fremmet.

2. Begrepet “uføretrygd”

Uførepensjon er en pensjonlignende ytelse som skal gi kompensasjon for varig nedsatt inntektsevne pga. sykdom, skade eller lyte, en rettighet man har fra arbeids- og tariffavtaler som beregnes etter tidligere inntektsnivå og varighet. Uførepensjon er således ingen trygd sammenlignet med sosialtrygd eller andre sosiale trygdeordninger som ikke er bundet opp i noen forpliktende avtaler fra arbeidsforhold.

Det er uheldig å kategorisere uførepensjon under begrepet trygdeytelse da uføretrygd faller under særskilte bestemmelser for trygdeytelser som i fremtiden kan ramme de uføretrygdede på en uheldig måte, eksempelvis kjøpekraftjustering av trygdeytelser ved eksport til utlandet.

Det føles også for den enkelte uførepensjonist nedverdiggende å bli sammenlignet med sosialklienter da det norske folk vanskelig kan skille på disse gruppene å se de under ett som de svakeste av de svakeste i samfunnet. Denne uverdigheten fortjener ikke uførepensjonistene.

Uføretrygd skaper også problemer i forhold til internasjonale skatteavtaler, noe vi vil komme tilbake til i kapittel 3.2.

Forslag 1:

IPU Utland foreslår at begrepet uførepensjon opprettholdes i den nye uførereformen.

3. Ny uføretrygd

I høringsnotatets kap. 1.2 er det redegjort for hovedtrekkene ved regelverket for dagens uførepensjon og for den nye uføretrygden. ASD har foreslått at uføretrygden skal beregnes som 66% av tidligere inntekt, skattlegges som lønn og at beregningsgrunnlaget skal være lik gjennomsnittlig inntekt i de tre beste av de fem siste årene før uførhet.

Vi forstår det da slik at grunnpensjon, tilleggspensjoner fra offentlige og private pensjongivende arbeidsinntekter og sært tillegg fra folketrygden opphører og at uføretrygd blir beregnet av samlet inntekt uavhengig om inntekten skriver seg fra offentlig og/eller privat tjenesteordning. Det betyr at det ikke lenger vil la seg gjøre å skille uføretrygden fra offentlige og private tjenesteordninger.

3.1 Forholdet til internasjonale skatteavtaler

IPU Utland er inneforstått med at ASD ikke har kompetanse til tolkning av kompliserte skatteavtaler og at dette sorterer under skattelovavdelingen i FiD. Men innføring av ny uføretrygd innbefatter også nye regler for skattlegging av trygdeytelser. Og spesielt for uføretrygdede i utlandet stilles det spesielle krav til dokumentasjon som den uføretrygdede må innhente fra utbetalere av uføretrygd. Det hviler derfor et stort ansvar hos ASD å tilrettelegge den nye uføretrygden uten at det skaper urimelige problemer for den enkelte uføretrygdede.

Den nye uføretrygden samstemmer ikke med de nye skatteavtalene som skiller mellom ulike pensjonstyper, og nåværende dokumentasjonskrav fra skattemyndighetene blir umulig å etterkomme for den enkelte uføretrygdede slik forslagene er fremlagt.

For å synliggjøre det vil vi her som et eksempel ta utgangspunkt i den mest kompliserte skatteavtalen – skatteavtalen mellom Norge og Portugal – og vise til hvilke dokumentasjonskrav som gjelder for denne skatteavtalen og hvilke konsekvenser det fører til ved innføring av ny uføretrygd.

Dernest vil vi fremlegge forslag til løsninger for å forhindre katastrofe for mange uføretrygdede i utlandet.

3.1.1 Skatteavtalen mellom Norge og Portugal

Skatteavtalen mellom Norge og Portugal ble reforhandlet bla. i forbindelse med innføring av kildeskatt. Avtalen trådte i kraft den **15.06.2012** og er således vedtatt i Stortinget som gjeldende rett.

Norge ønsket at hele pensjonen skal beskattes til Norge og ikke Portugal. Dette gikk ikke Portugal med på, og det ble derfor inngått en kompromissavtale hvor deler av pensjonene beskattes til Norge og andre deler til Portugal. Dette er definert i artiklene 18, 19 og 22 i skatteavtalen:

Artikkel 18 Pensjoner

Med forbehold av bestemmelsene i artikkel 19 punkt 2 **skal pensjoner og annen lignende godtgjørelse** som vederlag **for tidligere lønnsarbeid** som betales til en person bosatt i en kontraherende stat, kunne **skattlegges bare i denne stat** (vår utheving).

Artikkel 19 Offentlig tjeneste

1.
 - a) Lønn og annen lignende godtgjørelse, unntatt pensjon, som utredes av en kontraherende stat, eller av dens regionale eller lokale forvaltningsmyndigheter til en fysisk person for tjenester som er ytet denne stat eller forvaltningsmyndighet, skal bare kunne skattlegges i denne stat.
 - b) Slik lønn og annen lignende godtgjørelse skal imidlertid kunne skattlegges bare i den annen kontraherende stat hvis tjenestene er utført i denne stat og mottakeren er bosatt i denne stat og:
 - i) er statsborger av denne stat; eller
 - ii) ikke bosatte seg i denne stat bare i den hensikt å utføre nevnte tjenester.
2.
 - a) Uansett bestemmelsene i punkt 1 skal **pensjoner og annen lignende godtgjørelse** som betales av, eller fra fond som er opprettet av en kontraherende stat eller dens regionale eller lokale forvaltningsmyndigheter, til en fysisk person **for tjenester ytet denne stat eller dens forvaltningsmyndigheter, skal bare kunne skattlegges i denne stat** (vår utheving).
 - b) Slik pensjon skal imidlertid bare kunne skattlegges i den annen kontraherende stat hvis personen er bosatt i og statsborger av denne stat.
3. Bestemmelsene i artiklene 15, 16, 17 og 18 skal få anvendelse på lønn og annen lignende godtgjørelse, unntatt pensjon, i anledning tjenester som er ytet i forbindelse med forretningsvirksomhet drevet av en kontraherende stat, eller en av dens regionale eller lokale forvaltningsmyndigheter.

Artikkel 22 Annen inntekt

1. Inntekter som oppbæres av en person bosatt i en kontraherende stat, og som ikke er omhandlet i de foranstående artikler i denne overenskomst, skal uansett hvor de skriver seg fra bare kunne skattlegges i denne stat.
2. Bestemmelsene i punkt 1 får ikke anvendelse på inntekt, bortsett fra inntekt av fast eiendom som definert i artikkel 6 punkt 2, når mottakeren av slik inntekt er bosatt i en kontraherende stat og utøver forretningsvirksomhet gjennom et fast driftssted i den annen kontraherende stat, eller i denne annen stat yter selvstendige tjenester fra et fast sted der, og den rettighet eller eiendom som inntekten skriver seg fra reelt er knyttet til det faste driftssted eller det faste sted. I så fall får bestemmelsene i henholdsvis artikkel 7 og artikkel 14 anvendelse.
3. **Uten hensyn til bestemmelsene i punkt 1 og 2 kan inntekter som tilfaller en person bosatt i en kontraherende stat, som ikke er omhandlet i forestående artikler i denne overenskomst, og som skriver seg fra den annen kontraherende stat, også skattlegges i denne annen stat (vår utheving).**

Artikkel 18 og 19 er iht. OECDs møsteravtale mens artikkel 22 er et **avvik** fra OECDs møsteravtale.

Som det fremgår av skatteavtalen mellom Norge og Portugal reguleres beskatningen av pensjon som utbetales av Norge til en person skatteavtalemessig bosatt i Portugal etter spesielle bestemmelser med tre forskjellige regelsett – avhengig av hvilken **type pensjon** det dreier seg om:

1. Private tjenstepensjoner og tilleggspensjoner etter folketrygden som er opptjent i privat tjeneste skattlegges etter **artikkel 18** i skatteavtalen, dvs. **kun** til Portugal.
2. Offentlige tjenstepensjoner og tilleggspensjoner etter folketrygden som er opptjent i offentlig tjeneste skattlegges etter **artikkel 19** i skatteavtalen, dvs. **kun** til Norge. I praksis vil det si kildeskatt på disse pensjonene.
3. Grunnpensjon fra folketrygden og andre pensjoner eller livrenter som ikke er knyttet til tidligere arbeidsforhold **kan** skattlegges etter **artikkel 22** i skatteavtalen, dvs. **både** til Norge og Portugal. Dette regelsettet høyner risikoen for dobbeltbeskatning betydelig.

Dobbeltbeskatningen av slike pensjoner skal normalt sett avhjelpes ved at Portugal gir fradrag i den portugisiske skatten for den skatt som er betalt til Norge iht. artikkel 23 i skatteavtalen:

Artikkel 23 Unngåelse av dobbeltbeskatning

1. I Portugal skal dobbeltbeskatning unngås på følgende måte:
 - a) Når en person bosatt i Portugal oppbærer inntekt som i henhold til bestemmelsene i denne overenskomst kan skattlegges i Norge, skal Portugal innrømme som fradrag i den skatt som ilegges vedkommende persons inntekt et beløp som tilsvarer den inntektsskatt som er betalt på denne inntekten i Norge. Slikt fradrag skal imidlertid ikke overstige den del av inntektsskatten, beregnet før fradrag er gitt, som kan henføres til den inntekt som kan skattlegges i Norge.
 - b) Når, i henhold til enhver bestemmelse i denne overenskomst, inntekt som oppbæres av en person bosatt i Portugal er unntatt fra beskatning i Portugal, kan Portugal likevel medregne inntekten beskatningsgrunnlaget, men skal sette ned den portugisiske inntektsskatten med den del av inntektsskatten som kan henføres til den inntekt som skriver seg fra Norge.
2. Med forbehold av bestemmelsene i Norges lovgivning om godskrivning mot norsk skatt av skatt betalt i et område utenfor Norge (dog uten å påvirke de herav nevnte alminnelige retningslinjer) -
 - a) Når en person bosatt i Norge oppbærer inntekt som i henhold til bestemmelsene i denne overenskomst kan skattlegges i Portugal, skal Norge innrømme som fradrag i den skatt som ilegges vedkommende persons

inntekt et beløp som tilsvarer den inntektsskatt som er betalt på denne inntekten i Portugal. Slikt fradrag skal imidlertid ikke overstige den del av inntektsskatten, beregnet før fradrag er gitt, som kan henføres til den inntekt som kan skattlegges i Portugal.

- b) Når, i henhold til enhver bestemmelse i denne overenskomst, inntekt som oppebæres av en person bosatt i Norge er unntatt fra beskatning i Norge, kan Norge likevel medregne inntekten i beskatningsgrunnlaget, men skal sette ned den norske inntektsskatten med den del av inntektsskatten som kan henføres til den inntekt som skrives seg fra Portugal.

I praksis fungerer ikke dette tilfredstillende, noe vi vil komme tilbake til i kapitlene 3.1.2, 3.1.3 og 3.1.4.

Alderspensjonister og uførepensjonister som bor i Portugal og får pensjon fra Norge vil således nesten alltid etter skatteavtalen være skattepliktige til Norge for deler av sin pensjon ettersom de aller fleste mottar pensjon fra NAV som omfatter grunnpensjon, og i enkelte tilfeller vil de være skattepliktige til Norge for hele pensjonen sin.

3.1.2 Dokumentasjonskrav

Skattemyndighetene i Norge har lagt byrden over på den enkelte pensjonist til å dokumentere sitt skatteforhold basert på ekstreme krav fra skattemyndighetene som ikke er hjemlet og iht. gjeldende rett.

Skattemyndighetenes krav til dokumentasjon fra skattemyndighetene i bostedslandet har også ført til at bostedslandets skattemyndighet har reist sine dokumentasjonskrav **før** de utleverer den dokumentasjon norske skattemyndigheter krever.

Totalt sett blir mengden av dokumentasjoner pensjonisten selv må fremskaffe av et slikt omfang at mange ikke makter dette dokumentasjonshysteriet. Vi skal her beskrive hvilke dokumentasjoner skattemyndighetene i Norge og Portugal krever og hva dette har resultert i.

3.1.2.1 Dokumentasjonskrav for de som bor i Portugal

Som følge av innføringen av kildeskatten, gjeldende fom. likningsåret 2010, har FiD igangsatt storstilte reforhandlinger av skatteavtalene. Ett av de første var skatteavtalen mellom Norge og Portugal, ref. kapittel 3.1.1, som gjelder fom. likningsåret 2013.

Dokumentasjonskravet er - som følge av endringene i denne skatteavtalen - betydelig forverret; og dokumentasjonsbyrden er ene og alene overført på den enkelte pensjonist.

De pensjonstyper som hører under **artikkel 18** i skatteavtalen, skal kun skattes til Portugal. De pensjonstyper som hører under **artikkel 19** skal kun skattes til Norge og de pensjonstyper som hører under **artikkel 22** kan skattes både til Norge og Portugal.

Begrepet «kan» vil i praksis si at begge stater vil reise krav om beskatning og at fradrag vil følge reglene for «unngåelse» av dobbeltbeskatning iht. skatteavtalens **artikkel 23**.

Norske skattemyndigheter har skjerpet dokumentasjonskravet, uhjemlet og ikke iht. gjeldende rett, ved søknad om skattefritak (frikort) hvor pensjonisten må:

- hvert år legge fram en skattemessig bostedsbekreftelse originalt utstedt av portugisiske skattemyndigheter i forbindelse med den norske likningen som viser at personen tilfredsstiller kravene til skattemessig bosted i Portugal etter skatteavtalens artikkel 4
- opplyse om pensjonisten har arbeidet for en norsk offentlig arbeidsgiver og eventuelt hvor mange år pensjonisten har vært ansatt i offentlig tjeneste, og hvor mange år pensjonisten har vært ansatt i privat tjeneste og/eller vært selvstendig næringsdrivende

- dokumentere hvor stor del av pensjonen som ikke skal beskattes i Norge når pensjonen utbetales av NAV. Pensjonisten kan for eksempel legge ved kopi av en utbetalingslipp for en av de siste månedene fra NAV.

Portugisiske skattemyndigheter er ikke kjent med de ulike særnorske pensjonstypene. De må derfor ha dokumentasjon på hva som er hva og hvilke pensjonstyper Portugal kan kreve beskatning for. Dette fremgår ikke av lønns- og trekkoppgaver verken fra NAV eller private pensjonsutbetalere og språket er kun på norsk. NAV har riktignok oversatt til engelsk, men alle pensjonstypene har betegnelsen «Disability Pension». Hva som er private pensjoner og hva som er offentlige pensjoner fremgår ikke av lønns- og trekkoppgavene.

Dessuten krever portugisiske skattemyndigheter dokumentasjon på portugisisk.

Dokumentasjonskravet fra Norge kan ikke uten videre dokumenteres til portugisiske skattemyndigheter pga. av språket, og pensjonisten må derfor innhente informasjon fra pensjonsutbetalerne og be om at de utarbeider dokumentasjon som beskriver pensjonstypene og beløpene på norsk for så å engasjere en autorisert translatør for oversettelse til portugisisk. En omstendig, tidkrevende og kostbar prosess.

Pr. i dag skiller NAV på grunnpensjon, tilleggspensjoner etter folketrygden og offentlige tjenstepensjoner både i lønns- og trekkoppgave og «lønnsslipper» (men ikke på engelsk og ikke forståelig for portugisiske skattemyndigheter). NAV og skatteetaten er imidlertid ikke samkjørte slik at endringer i intern norsk lovgivning ikke er samstemt med skatteavtalene slik også er tilfelle ved innføring av uførereformen.

3.1.3 Konsekvenser ved eksisterende uførepensjon

Mange pensjonister har ikke maktet å forholde seg til det krevende regelverket, og historien innledningsvis viser hvilke alvorlige konsekvenser innføringen av kildeskatten har resultert i for mange pensjonister i utlandet. Disse konsekvensene gjelder også for pensjonister i Portugal, men dokumentasjonsbyrden er betydelig forsterket.

Risikoen for dobbeltbeskatning er høyere både fordi dokumentasjonskravene er svært komplisert og fordi de fleste pensjonistene ikke makter å fremskaffe adekvat dokumentasjon både til norske skattemyndigheter og skattemyndigheter i bostedslandet.

Begrepet «**kan skattlegges**» i artikkel 22 i den portugisiske skatteavtalen vil i praksis si at pensjonisten får avkortet sin pensjon med skatt til begge land. Bare eliten makter å håndtere dokumentasjonskravene og få fradrag for skatt til Portugal for betalt forskuddsskatt til Norge opptil tre år senere. De øvrige må innfinne seg med å betale skatt til begge land i all fremtid.

3.1.4 Konsekvenser ved innføring av ny uføretrygd

ASD har tidligere sendt ut på høring forslag til endringer i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover. Forslagene omfatter nye regler med tilpasning av uførepensjon fra offentlig tjenstepensjonsordning til ny uføretrygd i folketrygden og nye regler for skattlegging av uføreytelser. Forslagene innebærer at uføreordningen i de offentlige tjenstepensjonsordningene blir beregnet som et direkte tillegg til uføretrygden fra folketrygden.

Dersom ASD får gjennomslag i Stortinget for sine forslag, vil dette bety at grunnpensjon og tilleggspensjon fra offentlig tjenstepensjonsordninger blir slått sammen med tilleggspensjonen fra private tjenstepensjonsordninger omregnet til en felles uføretrygd slik at det blir umulig å skille på disse pensjonstypene.

Dette gjør det svært vanskelig å dokumentere hvilken del av uføretrygden som hører inn under artikkel 18, 19 og 22 i feks. skatteavtalen mellom Norge og Portugal. Den uføretrygdede blir satt i en "Catch 22" situasjon hvor det blir **helt umulig** å dokumentere til de respektive skattemyndighetene hvor mye som skal beskattes til hvilket land. Uten dokumentasjon vil det bety at den uføretrygdede må skatte til **begge** land for **hele uføretrygden**, og i ettertid – flere år senere – måtte slite med søknad om refusjon av norsk skatt til portugisiske myndigheter og i mellomtiden måtte betale dobbel skatt. Den uføretrygdede vil da komme i den situasjon at Portugal ikke vil være villig til å refundere hele den norske skatten da de selv har krav på en del av den. Da er umulighetsprinsippet komplett ettersom det er den uføretrygdede som ikke makter å dokumentere til de respektive skattemyndighetene. Resultatet blir varig dobbeltbeskatning.

Slike tilstander må for enhver pris unngås!

Konsekvensene ved innføring av kildeskatt for uførepensjonister i dag er alvorlig nok, men innføring av uføretrygd vil bli langt mer dramatisk om man ikke foretar nødvendige grep for å forhindre en katastrofe for mange uføretrygdede i utlandet, ref. historie innledningsvis.

IPU Utland må her påpeke at det er innføringen av kildeskatten med påfølgende endringer av skatteavtalene som kompliserer innføring av uføretrygden. IPU Utland er sterk motstander av kildeskatten pga. alle de kompliserte konsekvensene og menneskeskjebnene kildeskatten er årsak til.

3.1.4.1 Tolkning av skatteavtaler for uføretrygdede

Vi tar her utgangspunkt i skatteavtalen mellom Norge og Portugal. I **artikkel 18** tolker vi det slik at uføretrygd korresponderer med begrepet "**annen lignende godtgjørelse**" i skatteavtalen.

Ettersom uføretrygd skal beregnes som 66% av tidligere inntekt, skattlegges som lønn og at beregningsgrunnlaget skal være lik gjennomsnittlig inntekt i de tre beste av de fem siste årene før uførhet, tolker vi det slik at uføretrygden korresponderer med begrepet "**vederlag for tidligere lønnsarbeid**" i artikkel 18 slik at hele uføretrygden, enten den skriver seg fra privat eller offentlig tjenesteordning, skal kun beskattes etter artikkel 18, dvs kun til Portugal.

Ettersom uføretrygden ikke skiller mellom private og offentlige tjenesteordninger, kan vi ikke se at det er grunnlag for å beskatte for offentlige tjenesteordninger etter **artikkel 19** i skatteavtalen med mindre uføretrygden splittes opp. Det gjør det imidlertid svært komplisert ved beregning av uføretrygd da man må skille mellom hvilke perioder den uføretrygdede var ansatt i privat og offentlig virksomhet i de tre beste av de fem siste årene før uførhet og hvilke inntekter som korresponderer med offentlig og privat virksomhet. Enda mere komplisert blir da overgangsreglene fra uførepensjon til uføretrygd da den tredje faktoren, grunnpensjonen, ikke kan sammenstilles med offentlige og private tjenesteordninger. Vi tolker det da slik at uføretrygden **ikke** skal skattlegges etter artikkel 19 i skatteavtalen.

Grunnpensjon er ikke del av den nye uføretrygden. Vi tolker det da dit hen at denne "del" av uføretrygden heller ikke vil kunne skattlegges etter **artikkel 22** i skatteavtalen.

Vår konklusjon er da at hele uføretrygden skattlegges kun etter artikkel 18 i skatteavtalen, dvs. kun til Portugal.

3.1.5 Forslag til løsninger

Allerede i november 2014 må de uførepensjonistene som bor i land hvor skatteavtalene skiller på pensjonstyper dokumentere til de norske skattemyndighetene hvilke(t) land uføretrygden skal skattes til. For å komme til en løsning før den tid foreslår IPU Utland følgende:

Forslag 2:

1. *ASD samarbeider med FiD om tolkning av skatteavtalene i forhold til den nye uføretrygden, ref. kap. 3.1.4.1.*
2. *Avhengig av utfallet av fortolkningen sender FiD ut et skriv til alle uføretrygdede i utlandet som blir berørt av de nye skatteavtalene som skiller på pensjonstyper om hvordan uføretrygden skal beskattes i forhold til skatteavtalene i god tid før frist for innlevering av oppgaver til skatteetaten i november 2014.*
3. *Ny informasjon legges ut på www.skatteetaten.no på samme tid som skrivene sendes ut.*
4. *Dersom uføretrygden kompliseres ved å splitte opp og skille mellom offentlig og privat tjenesteordning, må det lages det en forskrift som pålegger utbetalere av uføretrygd å spesifisere hvilke(n) tjenesteordning(er) hele eller deler av uføretrygden sorterer under. Ettersom denne dokumentasjonen kan være grunnlag for beregning av forskuddsskatt for etterfølgende år, anbefales det at denne dokumentasjonen sendes både til skatteetaten for beregning av forskuddsskatt og den uføretrygdede for forsendelse til bostedslandets skattemyndigheter. Dokumentasjonen bør være både på norsk og engelsk. Også denne dokumentasjonen må være i god tid før frist for innlevering av oppgaver til skatteetaten i november 2014.*
5. *Det må tas hensyn til lang postgang da mange bor i land på den andre siden av jordkloden. Man kan ikke ta for gitt at alle er oppegående på elektroniske verktøy.*

3.2 Sivilstand

Skattereglene for lønnsinntekt er ikke avhengig av sivilstand. Det betyr at uføretrygd ikke skal avkortes dersom man er gift, har samboer eller partnerskap.

IPU Utland er av den oppfatning at det er uheldig å sivilstandsregulere uføretrygdede, herunder minsteytelsen, da dette vil føre til store økonomiske konsekvenser for den enkelte ved skifte av sivilstand. Vi har mange eksempler på at mange begår lovbrudd ved ikke å melde fra om endring av sivilstand nettopp pga. at det får så store konsekvenser for deres egen økonomi. Slike tilstander må unngås.

Det er også urimelig å forskjellsbehandle uførepensjonister som er gifte/samboende/partnere og får avkortet sin pensjon med 15% ved ikke å få oppgradert sin uføretrygd på lik linje med ugifte, ref. skatteregler for lønnsinntekt.

Det er uklart hva ASD mener om sivilstandsregulering. Ett sted (kap. 1.2) foreslår ASD at uføretrygden skal sikre at to personer med samme tidligere inntekt får samme brutto uføretrygd uavhengig av sivilstand. I samme kapittel foreslår imidlertid ASD at minsteytelsen skal være høyere for enslige enn for gifte og samboende fordi enslige har høyere levekostnader enn halvparten av de samlede kostnadene som to som lever sammen har slik at enslig dermed har behov for en høyere grunnsikring enn gifte for å oppnå samme levestandard.

Et annet sted (kap. 2.2.5) foreslår ASD at minste inntektsnivå skal være uavhengig av sivilstand ved å sette minste inntektsnivå til 3,4G for alle.

Ett tredje sted (kap. 9.1) foreslår ASD at sivilstand bare skal påvirke minsteytelsen i uføretrygden.

Et fjerde sted (kap. 9.3) foreslår ASD at gifte og enslige skal konverteres etter hver sine regler slik at begge grupper kommer likt ut etter skatt.

Forslag 3:

IPU Utland foreslår at ASD klargjør hva de mener med sivilstandsregulering i forhold til ny uføretrygd og overgangsregler fra uførepensjon til uføretrygd for gifte, samboende, partnere og ugifte såvel som de med minsteytelse.

Forslag 4:

IPU Utland foreslår at uføretrygd skal være uavhengig av sivilstand for alle, både for de med ny uføretrygd og de som får konvertert fra uførepensjon til uføretrygd. For de med avkortet uførepensjon (gifte, samboende og partnere) oppgraderes uførepensjonen til 100% som gir en uføretrygd på lik linje med uføretrygd til ugifte. For de med minsteytelse økes ytelsen for å gi høyere grunnsikring for alle istedet for sivilstandsregulering.

4. Overgangsregler for uførepensjon ved innføring av uføretrygd

Det vises til kapittel 9 i høringsnotatet.

ASD har foreslått at det skal gis overgangsregler som sikrer at uføreytelsen etter skatt blir på om lag samme nivå som personens uførepensjon, noe også Stortinget har sluttet seg til, jf. Innst. 80 L (2011–2012) og Lovvedtak 30 (2011–2012).

IPU Utland er av den formening at dette er for vagt definert. Det må foreligge en garanti for at den enkelte uføretrygdede ikke rammes av en lavere ytelse etter skatt enn hva vedkommende har i uførepensjon for likningsåret 2014. Vi finner det svært uheldig om disse mottakerne får avkortet sin uføretrygd sammenlignet med sin uførepensjon da dette kan få store konsekvenser for vedkommendes økonomi og forpliktelser.

Forslag 5:

IPU Utland foreslår at omregnet uføretrygd utbetales for 2015, men at det foretas en kontroll etter endelig skatteoppgjør for likningsåret 2014 hvor netto utbetalt uførepensjon sammenlignes med netto utbetalt uføretrygd, og dersom netto uføretrygd er lavere enn netto uførepensjon etterbetales avviket i uføretrygd for 2015 .

ASD foreslår at prinsippet for fastsetting av beregningsgrunnlag i overgangssaker er at 66% av beregningsgrunnlaget skal gi en årlig uføretrygd som, **gitt ingen andre inntekter enn folketrygdens uføreytelse og ingen fradrag utover standard fradrag**, ville gitt en årlig inntekt etter skatt i inneværende år som svarer til den årlige inntekt etter skatt personen har hatt som mottaker av uførepensjon.

Dette medfører ikke riktighet. Denne påstanden gjelder **kun** for de personer som **kun** mottar uføreytelse fra folketrygden og ellers har **kun** standard fradrag. De personer som har annen inntekt som feks. har uførepensjon utenfor folketrygden (pensjonsforsikringer), begrenset arbeidsinntekt og kapitalinntekter vil få en skatteskjerpelse og derav avkortning av uføretrygden dersom dette prinsippet skal følges. Dette fordi høyere inntekt med samme fradrag vil gi en høyere skatt.

Forslag 6:

IPU Utland foreslår at det i hver overgangsak fastsettes en uføretrygd basert ikke bare på grunn- og tilleggspensjoner fra folketrygden, men også på pensjoner utenfor folketrygden pr. 31. desember 2014.

Indeksene for beregning av uføretrygd foreslått i forskriften § 3, fjerde og femte ledd, er basert på en teoretisk formel som ikke er dokumentert. Hvordan ASD har kommet frem til de ulike indeksene er umulig å kontrollere slik de blir presentert. Beregningene blir dermed svært teoretisk og vanskelig å forholde seg til for utenforstående. Her mangler også eksempler på hvilke utslag disse teoretiske beregningene resulterer i for den enkelte uføretrygdede sammenlignet med uførepensjon på samme tidspunkt.

Forslag 7:

IPU Utland foreslår at ASD beskriver grunnlaget for beregning av indeksene og synliggjør hva brutto og netto uføretrygd vil utgjøre sammenlignet med uførepensjon med eksempler på ulike inntektsnivåer med og uten pensjoner utenfor folketrygden.

Forslag 8:

IPU Utland foreslår også at ASD utarbeider en lett tilgjengelig kalkulator på sin nettside slik at den enkelte uførepensjonist selv kan regne ut sin fremtidige uføretrygd.

4.1 Pensjoner utenfor folketrygden

Høringsnotatet omhandler overgangsregler for grunn- og tilleggspensjoner fra folketrygden, men ikke pensjoner utenfor folketrygden.

Fastsetting av beregningsgrunnlaget i overgangssaker basert på grunn- og tilleggspensjoner må gjøres med bakgrunn i forskjellene i reglene for beskatning av uførepensjon og arbeidsinntekt i 2014. Det vil si at det kompenseres for bortfall av skattebegrensningsregelen, bortfall av særfradrag for uførhet, økt trygdeavgift og endrede regler for minstefradraget i alminnelig inntekt.

Det er imidlertid besluttet at også pensjoner utenfor folketrygden skal følge reglene for beskatning som arbeidsinntekt med samme bortfall av skatteregler som for grunn- og tilleggspensjoner fra folketrygden. Det er uklart om disse forskjellene vil bli kompensert for pensjoner utenfor folketrygden etter samme overgangsregler som for grunn- og tilleggspensjoner fra folketrygden. Hvis ikke vil dette føre til skatteskjerpelse og avkortning av ny uføretrygd for disse pensjonene.

Dette er ikke i samsvar med Innst. 80 L (2011–2012) og Lovvedtak 30 (2011–2012) som Stortinget sluttet seg til hvor overgangsreglene skal sikre at **uføreytelsen** etter skatt blir på om lag samme nivå som personens **uførepensjon**. Med dette menes den **samlede** uføreytelsen basert på **alle typer uførepensjoner**, inkl. uførepensjon utenfor folketrygden.

Forslag 9: IPU Utland foreslår at pensjoner utenfor folketrygden kompenseres med samme overgangsregler som for grunn- og tilleggspensjoner fra folketrygden; subsidiært et skattefradrag som kompenserer for økt skatt som følge av overgang til ny uføretrygd for denne type pensjoner.

4.2 Gjenlevendetillegg

ASD har tidligere foreslått at gjenlevendefordeler i overgangssaker skal videreføres som et eget tillegg til uføretrygden, noe også Stortinget har sluttet seg til.

I høringsnotatet foreslår ASD videre at det skal gis et tillegg til uføretrygden til personer som pr. 31. desember 2014 mottar uførepensjon til gjenlevende ektefelle beregnet på avdødes rettigheter. Overgangsreglene for beregning av gjenlevendetillegget ved overgang til uføretrygd er imidlertid uklart definert og vanskelig å sammenligne med gjeldende tilleggspensjon (gjenlevendetillegg) i uførepensjonen.

Iht. Innst. 80 L (2011–2012) og Lovvedtak 30 (2011–2012) som Stortinget sluttet seg til, skal det gis overgangsregler som sikrer at uføreytelsen etter skatt blir på om lag samme nivå som personens uførepensjon. Dette gjelder også for gjenlevendetillegget. Risikoen med to forskjellige overgangsregler for uføretrygd og gjenlevendetillegg er at dette kan føre til avkortning av gjenlevendetillegget hvilket kan få store konsekvenser for den gjenlevendes økonomi, forpliktelser og livsvilkår.

All den stund dette tillegget er midlertidig over 5 år inntil det foreligger nye regler for gjenlevendeytelser, har IPU Utland vanskelig for å akseptere særskilte overgangsregler for gjenlevendetillegg.

Forslag 10:

IPU Utland foreslår at gjenlevendetillegget beregnes etter samme regler som for grunn- og tilleggspensjoner fra folketrygden.

5. Lovendringer og forskrifter

Med utgangspunkt i de foreslåtte forslag, oppdateres de respektive lover og forskrifter iht. disse forslagene.

6. Konsekvensanalyse

ASD har lagt opp til en svært stram tidsplan for innføring av uføretrygd. Ikke bare er tidsfristen for tilsvar på høringsnotatet uvanlig kort, men også fristen for levering av lovforslag til statsråd er kort (før påske) for at lovforslaget kan bli fremlagt for Stortinget før sommeren 2014.

I denne prosessen er det ikke rom for konsekvensanalyser av uavhengige analytikere. I en slik komplisert sak med uklare definisjoner og konsekvenser for den enkelte uføretrygdde, er IPU Utland av den oppfatning at uførereformen presses frem i et uforsvarlig høyt tempo for å nå målet 01.01.2015. Ettersom uførereformen får stor innvirkning for svært mange personer, mener IPU Utland at prosessen bør utsettes inntil alle aspekter ved uførereformen er konsekvensanalysert av et uavhengig faglig utvalg.

Flere konsekvenser ved innføring av uføretrygd er i herværende dokument skissert med forslag på tiltak. For å fremheve behovet for konsekvensanalyse vil IPU Utland her vise til et annet eksempel angående **navneskifte** fra uførepensjon til uføretrygd:

Dagens **uførepensjon** har i internasjonal sammenheng en klang av begrep "**varighet**" over seg på samme måte som danskenes **førtidspensjon**.

I land utenfor avtale/EØS-området stilles oftest krav til **pensjonistens** inntekt og at dette er en **varig pensjonsytelse** for å få innvilget varig oppholdstillatelse. Ett eksempel er kravene til visum i Brasil hvor den brasilianske ambassaden i Oslo har oppgitt følgende vilkår for visum:

*"A Permanent Visa may be granted to the retired foreign citizens wishing to live in Brazil, provided that they are already in use of their **pension**, and legally allowed to transfer to Brazil a regular monthly income in a foreign currency, **pension** included, equivalent to a minimum of R\$ 6,000.00 (six thousand reais) monthly.*

*Declaration from the "NAV Trygd" or the **pension** provider, informing the monthly amount paid as a **pension** and confirming the retirement of the applicant. This document shall be recognized as an authentic document by a Notary Public (vår utheving).*

Konsekvensen av navneskiftet kan bety at brasilianske imigrasjonsmyndigheter ikke vil godkjenne en uføretrygd som varig pensjon hvilket vil bety at uføretrygdde kan risikere å ikke kunne få visum til Brasil i fremtiden med mindre det blir iverksatt tiltak som klargjør definisjonen av uføretrygd til brasilianske imigrasjonsmyndigheter.

Forslag 11:

IPU Utland foreslår at ASD sørger for at norske myndigheter tilskriver de respektive ambassader og informerer om at navneendring kun er et teknisk begrep og at varigheten er som den er pr. dags dato med overgang til alderspensjon ved fylte 67.

En annen og muligens meget enklere løsning er definisjon / nytt navn til FØRTIDSPENSJON.

Forslag 12:

IPU Utland foreslår at ASD oppretter et uavhengig faglig utvalg til å gjennomgå en konsekvensanalyse for å frembringe risikobildet ved innføring av ny uføretrygd med tilhørende forslag til tiltak.

Med vennlig hilsen

Chris Bauer

Chris Bauer
Leder IPU Utland